

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Posudek vedoucího práce

Autor práce: **Barbora Pourová**

Název práce: **Souvislost environmentálně šetrného chování se sociálním statusem jedince**

Autor posudku: **Eva Richter**

Návrh klasifikace práce: **dobře**

Základní charakteristika práce.

Předložená diplomová práce se zabývá vztahem environmentálně šetrného chování a sociálního statusu, přesněji potom vnímáním environmentálně šetrného chování z hlediska sociálního statusu. Práce obsahuje autorčin vlastní empirický výzkum (dotazníkové šetření doplněné tříděním 1. a 2. stupně), který se zaměřuje již více konkrétně na to, jak jsou různé druhy environmentálně šetrného chování vnímány českou veřejností z hlediska toho, zda přispívají k zvýšení sociálního statusu vykonavatele, nebo ne, popř. jak je takové chování motivováno (finančně či záměrem snížit vlastní dopad na životní prostředí).

Práce je k obhajobě předložena podruhé, přičemž nedoznala od předchozí verze zásadní proměny. Řada problémů, která byla předmětem předchozího posudku vedoucí práce, zůstala nenapravena, a proto tento posudek do značné míry vychází z předchozího.

KONCEPČNÍ STRÁNKA PRÁCE

Má práce jasně formulovaný záměr, cíl, výzkumnou otázku a odpovídají jim závěry?

Cíl práce není v úvodu textu nijak konkrétně stanoven. Výzkumná otázka (včetně konkretizující podotázky) je formulována nejednoznačně (co přesně má znamenat „jak je vnímáno environmentálně šetrné chování v souvislosti se sociálním statusem“? Jakou souvislost tu má autorka na mysli?). Autorka se nikde v úvodu nezabývá rovinami či podobami vztahu environmentálně-signifikantního chování a sociálního statusu (např. vztah motivace k výkonu takového chování a sociálního statusu aktéra, nebo nakolik určitá chování zvyšují status, propůjčují dojem vyššího statusu, či takový status demonstrují – statusotvornost chování a chování jako statusový symbol). Čtenář tedy v Úvodu netuší, co vše se pod takto obecně a vágně formulovanou otázkou může skrývat a jakým směrem se autorka chce vydat. Nepomáhá ani shrnutí struktury práce, které je v úvodu, protože i to je velmi obecné a vágní (např. „Empirickým východiskům práce se bude věnovat třetí kapitola mé diplomové práce a představím v ní převážně zahraniční výzkumy týkající se souvislosti okázalé spotřeby a environmentálně šetrného chování. V této kapitole budou představeny mé hypotézy pro další část práce.“, str. 5, ... nic neříká o konkrétních východiscích či uchopení zkoumaného vztahu). Otázku by bylo dobré přeformulovat na základě diskuse toho, jak spolu vlastně environmentálně šetrné chování a sociální status mohou všelijak souviset a kterou tuto souvislost se autorka rozhodla uchopit a jak. To by pomohlo konkretizaci záměru, která by ve výsledku prospěla celé práci.

Závěry práce stanovené otázce odpovídají velmi málo, protože se omezují převážně na závěry provedeného výzkumného šetření, které původně mělo hrát spíše doplňující roli – autorka

v závěrech opomíjí velkou část vlastní teoretické části práce, která tak do závěrů nevstupuje. Závěr práce tak osobně považuji za slabý navzdory tomu, že autorka v práci předkládá dostatek podnětů, které by mohly vést k závěru mnohem silnějším. I v empirické části samotné jsou ale závěry podle mne neadekvátní – jsou často do velké míry spekulativní, nepodložené daty, domýšlejší souvislosti, pro které autorka v textu neposkytuje dostatečnou oporu v textu, nebo se tato opora ztrácí ve struktuře textu. Dobrým, nicméně poněkud nedotaženým, momentem závěrečné diskuse je zmínka o teorii statusové inkonzistence – kdyby šla autorka více do hloubky přinejmenším v diskusi (ne-li i v teoretické části, pokud to byl bod, který hodlala využít pro interpretaci svých výsledků), naplnila by tím již mnohem lépe očekávání od závěru práce.

Má práce adekvátně stanovenou a jasně vyloženou metodu a postup řešení?

Kombinaci rešerše odborné literatury a vlastního dotazníkového šetření považuji za adekvátní stanovené výzkumné otázky. O postupu rešerše literatury autorka neposkytuje informace. Dotazníkové šetření je popsáno dostatečně.

Jsou jednotlivé části práce (zejm. teoretická a empirická) vyvážené a vhodně propojené, vytváří text konzistentní celek?

Autorka propojuje přinejmenším část teoretické části a empirickou část skrze formulaci hypotéz založených na závěrech existujících výzkumů, což oceňuji. Využití první, obecnější, části teoretické části a závěrečná syntéza jsou nicméně poměrně slabé, což je škoda, protože autorka má rozhodně potenciál provést zajímavější, hlubší a nosnější syntézu.

Jsou argumentace a text práce a vystavěny logicky, jasně, srozumitelně? Má práce přehlednou strukturu?

Struktura práce je na některých místech nepřehledná (viz také dále pro jednotlivé části práce), sleduje ale logiku struktury IMRAD a v hlavních bodech je logická.

OBSAH PRÁCE

Hodnocení kvality teoretické části práce (relevance k tématu a záměru práce, šíře a hloubka, vhléd autora do problematiky, samostatnost, originalita zpracování,...).

Celkově autorka provedla poměrně rozsáhlou rešerši literatury a v oblasti se dobře zorientovala, v předložené práci nicméně klouže poměrně po povrchu bez hlubší analýzy a diskuse. Autorka nad výzkumy i výsledky umí přemýšlet a nabízí i zajímavé vhledy, velmi často se ale pouští do úvah, pro které nenabízí v práci dostatečnou argumentační oporu.

- Není mi zcela jasné, jakou roli plní část o měření dopadů environmentálně-šetrného chování ve struktuře práce. Konkrétnější zdůvodnění a využití prezentovaných informací později v práci by věci značně pomohlo.
- Představení jednotlivých teorií v kapitole 1 nemá jasný smysl v celku textu ani vlastní strukturu, která by jednotlivé teorie jakkoliv propojovala a navazovala a následně svazovala s celkem. Tato část je také významně založena na jediném zdroji.
- Poněkud matoucí je i představení různých typů environmentálně šetrného chování, protože se ve struktuře nerozlišeně objevují dvě až tři klasifikace (nahrazovací x omezovací; aktivistické x neaktivistické – veřejné x soukromé). Zároveň se tu již naznačují některé trendy zachycené ve výzkumu vztahu jednotlivých typů chování se sociálním statutem.
- Část 2 je příliš obecná a málo se vztahuje k ústřední otázce práce.

- Část 3 tvoří jádro teoretické části práce a je skrze hypotézy dobře propojena s empirickou částí, jakkoliv mi celková struktura této části nepřijde příliš přehledná (některá subtémata se objevují vícekrát na různých místech apod.).

Hodnocení kvality empirické části práce (adekvátnost použitých metod a postupů vzhledem k cíli práce, správnost aplikace metod a postupů, prezentace a interpretace výsledků,...).

Empirická část práce bohužel do značné míry trpí tím, že byla zpracována příliš narychlo. Uspěchaná rozhodnutí ve fázi přípravy dotazníku snížila kvalitu dat a nedostatek času při zpracování vedl nedostatečné kvalitě analýzy a interpretace.

Zajímavé údaje podle mého názoru poskytuje Tabulka č. 8 ukazující vztahy mezi volbami různých chování v otázce na vnímané zvyšování sociálního statusu a v otázce na souvislost s ochranou životního prostředí, a to zejména na diagonále. Autorka nikde bohužel nezmiňuje, zda byl výběr chování kódován jako 1 a „nevýběr“ jako 0, ale předpokládám, že byl. Pokud ano, na diagonále vidíme pozitivní vztah mezi výběry v obou otázkách pro celou řadu chování, přičemž koeficienty jsou u všech až na jednu výjimku (Nákup bio potravin) statisticky významné na hladině 0,05 (to může být nicméně i výsledkem primingu z první otázky). To nám v zásadě říká, že ti, kteří dané chování vnímají jako zvyšující sociální status jej také častěji volí jako spojené s ochranou životního prostředí. To autorka zmiňuje spíše okrajově. Naopak se v interpretaci výsledků do značné míry zamotává. Interpretuje i vztahy mimo diagonálu, jejichž interpretace by nikdy nebyla zcela jednoznačná a bylo by třeba prozkoumat vstupní čtyřpolní tabulku, abychom vztahu porozuměli lépe (jak např. rozumět tomu, že lidé, kteří volili nákup bio potravin jako chování spojené s ochranou životního prostředí statisticky významně méně často volili nelétání letadlem jako chování zvyšující sociální status a *vice versa*?). Obávám se, že sama autorka zcela nerozumí tomu, o čem získané koeficienty vlastně vypovídají.

- Jízdu MHD a na kole považuji v rámci operacionalizace spíše za nahrazovací chování než za chování omezovací, jakkoliv chápu, že výsledkem je omezení jízdy automobilem.
- Autorka netestuje statistickou významnost rozdílů při třídění 2. stupně (viz např. Tabulka č. 5 a k ní doprovodný text na str. 37-38).
- Autorka na mnoha místech (včetně formulace hypotéz – viz H3 „Nahrazovací druhy environmentálně šetrného chování budou častěji spojovány s ochranou životního prostředí než Omezovací druhy environmentálně šetrného chování.“) špatně interpretuje data, když uvádí, že respondenti „spojují“ dané chování s šetřením peněz či ochranou životního prostředí. Protože se jednalo o výběr chování z nabízených, není to zcela korektní interpretace.

Hodnocení diskuse a závěrů práce (soulad interpretací a závěrů s výsledky empirických analýz, provedení diskuse závěrů, snaha o vysvětlení závěrů a jejich argumentace, zodpovězení výzkumných otázek, naplnění cílů práce).

Bylo shrnuto v části k cílům práce výše.

FORMÁLNÍ ASPEKTY PRÁCE

Hodnocení naplnění kritérií odborného textu (rozsah práce (BP 72-126 tis. znaků, DP 108-162 tis. znaků) citační normy, odkazy, popis datových zdrojů, jasnost odlišení myšlenek autora od převzatých, seznam literatury atd.)

Práce formálně splňuje kritéria kladená na diplomovou práci. Autorka podle mne řádně cituje.

Hodnocení vhodnosti a úplnosti využití informačních zdrojů (literární prameny, databáze, zahraniční literatura, datové zdroje,...)

Autorka zpracovala úctyhodné množství zahraničních zdrojů.

Hodnocení jazykové, stylistické a grafické úrovně práce (grafická úprava, členění textu, označení příloh, zpracování tabulek, grafů, schémat atp.)

Graficky, gramaticky a stylisticky je práce na dostačující úrovni.

Celkové hodnocení práce

Předložená práce má celou řadu problémů, které podle mého názoru plynou z nedostatku času. Myslím, že je to škoda, protože autorka v práci prokázala schopnost práce s literaturou, navrhnout design výzkumu a zpracovat jej, ale nevyužila tyto schopnosti naplno. Pokud by měla čas se všem částem práce věnovat více, prohloubit je, lépe propojit, provést syntézu závěrů, došla by jistě i k zajímavějším a přínosnějším výsledkům.

Celá řada problémů, které zde zmiňuji, jsou drobnosti, jejich výčet slouží hlavně k tomu, aby autorka pro svou budoucí práci věděla, kde všude dávat pozor. Práce nicméně obsahuje i závažnější koncepční problémy a pod jejich vahou doporučuji práci k obhajobě s navrženým hodnocením *dobře*.

Otázky a náměty k obhajobě

Jak např. rozumět tomu, že lidé, kteří volili nákup bio potravin jako chování spojené s ochranou životního prostředí statisticky významně méně často volili nelétání letadlem jako chování zvyšující sociální status a *vice versa*?

Datum: 6. 6. 2023

Podpis:

